

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

Helyben hazhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Videkre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 2.

A szerkesztőség kéziratok visszaküldésénél
 vagy megőrzésére nem vállal kötelességet.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, augusztus 21.

Román mizériák.

Távol a nagy világ zajától, magas, erdő borította hegyektől körülvevett kis „voláh” községben hirdetem idestova négy éve óta Isten igéjét. Mint fiatal, kezdő pap kerültem ide, telve lelkesedéssel és idealizmussal szent vallásunk és ember-társaim iránt.

Papnak, lelkipásztornak küldött püspököm ide s mint pap, mint Krisztus katonája, a nélkülözésekre, szenvedésekre számítottam, ezzel tisztában voltam, mielőtt ide jöttem volna Rózsás reményeim nem voltak, annál kevésbé mivel tudtam és tisztában voltam azzal, hogy szegény román népünk mennyire elhanyagolt és a kulturának, mily alacsony fokán áll. De ha valakinek, úgy első sorban a papnak első és főkötelessége a lelki gondjaira bízott népet vallás-erkölcsileg kiművelni; ez a lelkipásztor *conditio sine qua non*-ja, ezen *conditiónak*, ezen kötelességnek. Isten a tanum — eleget is akartam tenni. Hogy ez nekem nem sikerült, nem az én hibám.

Borzadok leírni azon vallási tudatlanságot, erkölcsi elvadulást, sötétséget és butaságot, amelyekben ezen szegény nép leledzik.

Felnőtt ez a nép templom és iskola nélkül és élt és él ma is baromi életet! Oh, jó uraim, kik szent lelkesedéssel vagytok eltelve a falusi élet idillei iránt

és azt hiszitek, hogy mily könnyű és szép az élet nekünk falusi »uraknak«, jöjjetek, oh jöjjetek el ide és lássátok, magatok győződjetek meg, hogy a 20-ik század végén itt Magyarországon van egy nép, mely önhibáján kívül ős korát éli! De ne érzelegjünk. Beszéljenek a tények. Vasárnap van, a hívő lélek magába száll, siet az Ur hajlékába, hogy ott kérje, áldja és imádja őt. Nemde, kedves olvasóm, így interpretulod magad is az Ur parancsát: Szenteld meg az ünnepet Misére megyek jó magam is, de mi ez? alig lépek ki az udvarra, éktelen lármát hallok. Miféle láрма ez kérdem az egyházfitól! Micsoda? Hát »papom« (ez a rendes megszólítás itt nem ismernek tisztelendő urat) az emberek mulatek a korcsmába. Most tudd meg kedves olvasóm a t is, hogy itt vasár- és ünnep napon templom helyett a korcsmát látogatják a hívek, ahol reggeltől estig iszszak az észbontó, lelket, testet megölő pálinkát és itt nagyobb tekintélye van az árendásnak, mint a papnak. Sietek a sz. misére, bemegyek a templomba, láрма, zibongás, beszélgetés; Kedves hiveim, hiszen nem azért vagyunk a templomban, hogy beszélgessünk, hanem, hogy imádkozzunk, hiszen imádkozzál »te«, azért vagy »te« pópánk. Befejeztem a sz. misét. Az egyházfi jelzi, hogy pomelnik (holtakért mondandó imák) lesz. Kijövök az oltárból, elvégzem a pomelnik-ot. Uram Isten! Ne hagyj el! Mi ez? »Tessék papom, igyunk«. Mit? »Pálinkát«. Itt a templomban? Szent-

séges ur Isten, ne vigy a kísértetbe! Körülnézek. Egy kis asztalon 5—6 liter pálinka, 3—4 hatalmas kenyér. Ajkamon elhal a szó, ereimben megfagy a vér. Ki megyek a templomból. Az utcán nagy csődületet látok. Mi az? kérdem egyik hivemtől. »Hát tudod papom a másik templomban is (nem egyesült) pomelnik volt, az az asszony, akit ott éleszgetnek, egy kicsit sokat talált inni — berugott«. Honnan jön ez a sok férfi és asszony? kérdem a nagybőjt egyik szerdáján egyik szomszédomtól? »Hát gyönni voltak a másik papnál, most pedig mennek a korcsmába«.

Igen a korcsmába. Lelkemben teljesen felháborodva és megrendülve már akkor akartam tollat ragadni és megírni és leplezni ország-világ előtt azt az istenkáromlást, szentségtörést, blasohomiát, amit ezek a szent helyen elkövetnek. Nos hát tovább hallgatnom bűn volna. Igen. Meggyönnak, feloldozásban részesülnek és aztán, mint a csorda mennek a korcsmába. Kérem szavaimat szószerint venni. A templomból a korcsmába. Férfiak és nők egyaránt. Ott isznak, berugnak, a legébkéiál több bűnököt követik el és azután 3—4 nap mulva (a rá következő vasárnap) mintha mi sem történt volna, templomba mennek és megáldoznak. Áldozás után pálinka-pálinka és csak pálinka. Templomból ismét a korcsmába, hol aztán az Atya Isten legyen irgalmas. Minden emberi érzésből kivetkőzve, valószínűs veszett barom módjára viselked-

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Két temetés.

— Elbeszélés. —
 Irta: Rasid.

Ágyába dőlt már valahol messze nyugaton, a pirosra vázolt nap. A fekete éjszaka lassan, leselkedve, kigyómóra ráborult a hatalmas nádas közepén levő kis űr-házra. Kigyultak az ég mécsesei, a csillagok is. A hold beleszórja az éjbe fehér sugarait s szétosztatja annak komor feketeségét. Az egész tájon félhomály dereng. Odabenn jóízűen alszik az űr, csakugy ruhástól dőlve az ágyra, hogy minden pillanatban készen legyen az esetleges támadásra. De annál nyugtalanabban hánykódik mellette benyilóban egyetlen leánya.

Pedig ugylátszik, hogy a szerencse-isten asszony a kis űr-házikó felé fordította arcát. Bogóy Gyula, a gazdag földes ur, annyi rengeteg földnek ura, elveszi a szegény rétbakternek a leányát. Ritka szerencse, nem szabad

elszalasztani! Csend van; néma csend. Csak a titokzatos éjszaka regél szebbnél, szebb történeteket... De nem értenek a nyelvén. Kevesen képesek felfogni, csak azok, akiknek a szívök tiszta és a frissesség, üdeség hamvát még nem törölte le róla a kegyetlen élet. Szerelmeseik, nektek szól az éjszaka!... Ti megértitek azt, amit az éjszaka regél...

A főszegek csendet csak néha zavarja meg a futó szél, egy-egy hangot hozva messze-földről. Mintha a víz locsanna az evező nyomása alatt? Odabenn meghallja, jobban mondva megérzi a leány, hogy valaki közelit... Kihajol az ablakon nyugtalanul széjjel tekint.

— Még sem jön... Legalább utoljára! Többször úgy sem láthatjuk egymást. Mert nem szabad egymást látnunk többé soha. — Ismételtette százszor magában.

A pákászcsolnak nesztelenül siklik tovább. Evezőt sem használ már, aki benne ül, nehogy zajt csapjon. Végre parthoz ütődik a csolnak orra. A deli természetű legény kiugrik belőle s falhoz támasztja puskáját.

A ház előtt fekvő kuvasz haragosan vakkant egyet kettőt. Aztán megismeri. Allát lábára hajta és szundikál tovább.

— Már azt hittem, hogy nem jössz el. — szólt a leány.

— Eljöttem. Szeretnék még egyszer megcsókolni, — suttogta a legény alig hallhatóan. A leány átfonta karjaival a legény vaskos nyakát, miközben könnyei vállára hullottak.

— El kell várnunk. — szólt a leány kevés idő után.

— El örökre.

A leány ismét sirni kezdett.

— Eljössz a temetésemre?

— Ne mondjon nekem ilyet. — mondta a leány és olyan szomorúan, olyan esdeklően nézett rá, hogy kicsordult a könnye neki is.

— Nem lehet másképp.

A kuvasz felugrott, haragosan vakkantott. Valamit szíma ol.

Odabent mozgolódnak kezdett az öreg bakter. A leány megrémült. Szólni nem tudott, csak intett, hogy meneküljön. A legény megér-

— A legjobban ajánlható az úri közönségnek ruha-beszerzésre —

MITTEILER EDE

Nagyvárad,
 Fő-utca.
 (Uri Casinó-épület)
 TELEFON 520.

angol divatszabó-cég

☞ Szövetek és bélesek méterenkint nálam a legolcsóbb gyári árban szerezhetők be. ☞

mely angol szövetekből a legujabb szabás szerint a legszebb kivitelben készít *férfi öltönyöket*, s minden e szakba vágó ruhaneműket. — *Női costumok*, valódi angol SZÖVETEK nagy választékban.

nek. Férfi és asszony egyformán issza a gyilkos italt, melytől megvadulva, eszét veszítve, a legfertelmesebb bűnökre vemednek. Czivódás, veszekedés, verekedés, bicskázás közönséges dolgok.

Felnőtt ez a nép a legvastagabb, legsötétebb vallási tudatlanságban. Nem törődött neveltetésével senki, nyuzta, csalta, ki ahogy tudta. Természetes aztán, hogy szegény nép nem hisz uri ember szavában és minden nadrágos emberben ellenségét látja. Nem respektál sem papot, sem jegyzőt és különösen, mióta felütötte fejét a románság közt is a népboldogító szocializmus valóságos anarkistákká lettek! Egy tekintély van előtte: a szurony! Ezt sokkal többre becsüli, mint a papi hivatal szellemi hatalmát és védtelen állását.

Eszembe jut itt Rákosynak: »Az elnémult harangok« cz. darabja. Történetesen Váradon voltam és a preiérjét végig néztem. Uram, Isten, micsoda lármát csaptak még komoly, higgadt irányu román lapok is. *Pedig hát az a Todorreszku Todor, amint azt ott Rákosy személyesíti, szalon ember egyik-másik oláh dászkalból lett oláh paphoz képest.* Az embernek megáll az esze, hogy mi, midőn még egy vasuti baktértől is megkivánnak legalább egy pár polgári iskolát, a nem egyesült görög keletieknél közönséges falusi elemi iskolából praependiára mennek, azt úgy ahogy elvégzik, megvátasztják őket falusi dászkalnak és engedélyt kapnak a püspöktől, miszerint privát uton végezhessek a theológiát. Az ilyenekből lesznek aztán lelkipásztorok, népvezetők, akik soha komoly disziplina alatt nem voltak és kiknek a lelki életéről halvány fogalmuk sincsen! Ez az oka annak, hogy a románságnak nagyobb része ma is, a 20-ik században őskorát éli. Ez az oka annak, hogy a román parasztság a kulturának legalacsonyabb fokát sem érte el. Ez az oka annak és ezt sajtó szívvel írom, hogy a szocziá-

lizmus egy nemzetnél, egy népnél sem talált oly meleg talajra, mint a körösvölgyi románságnál. Nem viszem én a szégyenünket a világ piaczára, de fáj látnom, hogy akkor, midőn más czélokra telik, a román nép művelésére ugyszólván semmi sem jut. Igen elhanyagolt, durva, műveletlen a mi népünk első sorban a görög nemegyesülteknél, mivel nincsenek nekik végzett, öntudatos papjaik. Hasson oda a nemegyesült görög keleti püspöki kar, hogy papjai közzé csak érettségit tett ifjakat vegyen fel, reformálják a szemináriumi életet nevelésben és tanításban. Neveljenek intelligens uri embereket, akik megállják helyüket — bocsánatot a kifejezésért — ne csak a trágyás szekér mellett, hanem bárminő társaságban. Ezt tegyék a görög keletiek, mi pedig görög katolikus papok kérjük teljes tisztelettel püspökeinket, első sorban pedig Radu Demeter ö Múltóságát, aki már több ízben bebizonyította, hogy megértette Szentseges Atyánk, X. Pius pápának szavait: »Mindent megújítani Krisztusban« rendelje el egyházmegyéjében a missziók tartását. Akkor ránk is egy szebb jövő fog ragyogni és jobb sorsra érdemes népünk művelődése nagy arányokban fog megindulni. *Kl.*

48-asok zászlóavatása Komádiban.

Szép ünnepélye volt az ugrai kerület függetlenségi polgárainak, Szent István napján. Komádiban. Annak a díszes nemzeti színű selyem lobogónak a felavatását tartották meg, melyet *Nadányi* Károly földbirtokos, a biharmegyei függetlenségi párt elnöke ajándékozott a kerület függetlenségi pártjának abból az alkalomból, hogy őt a párt, nemrég tartott szervezkedésekor díszelnökévé választotta.

A zászlóavatáson a szomszédos kerületek is képviselve voltak. Az ünnepség fényét emelte, hogy megjelent rajta gróf *Zichy* Jenő v. b. t. t. képviselő, a biharmegyei függetlenségi párt díszelnöke, *Farkasházy* Zsigmond élesdi, dr

Odalent a völgyben, a másik templomban három harang szóval busan csenditene. Két menet találkozik.

Lakadalom és temetés van a faluban. Most viszik el a legszebb leányt messze idegenbe . . . A legdaliásabb legény az ott marad örökre; átadják az anyaföldnek. Az egyik már boldog, elérte célját: meghalt. A másik! Még küzd szenved: él.

Száguld a fiatal pár kocsija, viszi őket messze idegenbe . . . Ahol más az érintése a szél sóhajának, ahol még a madarak is másképp dalolnak . . .

— Isten veled — Örökre! — szól a menyasszony, amint elrobognak a gyászmenet mellett.

Száguld a fiatal pár kocsija, mint a szél a villám . . .

Hej! az a szép menyasszony olyan halovány . . .

Két temetés van a faluban.

Molnár Ákos székelyhídi és *Hellebronth* Géza képviselő kíséretében.

Zichy Jenő gróf szomaton délben a gyorsvonattal érkezett képviselőtársaival a biharmezőkeresztési állomásra. Itt nagy tömeg gyűlt egybe a gróf fogadtatására. Azonkívül a gróf elébe lovas bandérium, s fehérruhás leányok cigányzenével mentek ki az állomáshoz.

Megérkezés után az állomás előtti téren egyik keresztesi tanító üdvözölte *Zichy*t, ki a fogadtatást megköszönve az általános választói jog szükségességét fejtegette s a mostani küzdelmet rajzolta. Ezután Mezőkeresztes, Beregböszörmény községeken keresztül vonult az ünnepélyes menet *Nadányi* Károly birtokára, Körösszeg-Apáti községbe. *Zichy* és a többi vendégek ugyanis *Nadányi* vendégei voltak.

A zászlóavatás vasárnap délelőtt ment végbe Komádiban, mely ünnepi külsőt vett magára. Az ünnepélyt, melyen óriási közönség volt jelen, *Bodó* Bertalan kerületi pártelnök nyitotta meg. Majd *Nadányi* Károly felajánlotta a zászlót. A felavató beszédet dr *Stokker* József mondotta.

Ezután gróf *Zichy* Jenő szólott. Az általános választói jogról beszélt s hangsúlyozta, hogy a függetlenségi párt ennek alapján áll, de ezért most nem függesztheti fel a párt a nemzeti követeléseket. Utána *Farkasházy*, *Molnár* és *Hellebronth* országgyűlési képviselők beszéltek.

Délben mintegy 300 terítékű bankett volt, melyen szép pohárköszöntőkben ünnepelték a nemzeti ellenállás fővezetőit. — Este táncmulatság fejezte be a zászlóavatási ünnepséget.

A bihari pótválasztás.

A bihari pótválasztás napja rohamosan közeledik. Már alig egy hét választ el tőle a kerület hangos. A kortések mindkét részről erősen agítálnak. *Szokoly* Tamásról azt a hírt terjesztik a kerületben, hogy a jelöltségtől visszalépett. Más híresztelések szerint vissza még nem lépett, de rövidesen visszalép s eláll a küzdelemtől. Ezzel szemben a *Szokoly*-párt részéről azt az értesítést vesszük, hogy a jelölt sánczai napról-napra kedvezőbbek. Együttal fölkeríttek bennünket annak kijelentésére, hogy *Szokoly* Tamás vissza nem lép és egyáltalán nem is fogja földelni a küzdelmet. A rosszakaratu mende-monda, megtévesztésre szánt kortesfogásnál nem egyéb. Szokolynak esze ágában sincs visszalépni.

A politikai válság.

Szent István ünnepének politikai szenzációja *Apponyi* soproni beszédén és a szocialisták ünneprontó tiltakozó gyűlésein kívül *Fejérváry* ügyvezető miniszterelnök elutazása Ischlbe.

Hogy nem valami közönséges dologban akar tárgyalni a királylyal mutatja az a körülmény, hogy *Fejérváry*val egyidejűleg *Goluchowsky* külügyminiszter és *Gautsch* báró osztrák miniszterelnök is Ischlbe érkeztek. Ez pedig arra vall, hogy új alapot keresnek a tárgyalásokra valószínűleg *Bánffy* memorandum szerint, de lehet, hogy más nyomokon.

tette. Felkapta puskáját, beleugrott a kis pákász csolnakba s toltta el a parttól teljes erejéből. A nádasnak vette utját, ott ahol legsűrűbb volt.

A kis csolnak csakhamar elfünt a leány szemei előtt. Ő pedig könnyezve, még sokáig nézett utána . . .

Beállott ismét a csend, melyet csak nagy néha zavart meg egy-egy vízi madár kurjantása.

A leányon ideges nyugtalanság vett erőt. Várt, félt.

— Brumm! hallatszott a nádasból.

A leány összeborzadt.

A bakter megriadva ugrott ki ágyából. Gyorsan leoldotta csolnakját és egy-két evező csapással messze elvetette magát a parttól. A leányának vissza kiáltott.

— Valami gaz orvadász settenkedik a nádasba. De kiszorítom belőle a lelket. Te csak aludj tovább nyugodtan. A leány sóhajtott. Egedül maradt.

Két nap telt el az éjszakai kaland óta . . . Kongatnak, esküszik, a pap imádkoztat . . .

Szülők figyelmébe!

Az iskolai év bekezdésével —
A gyermekek teljes és czélszerű felruházása csakis
legolcsóbb árban, legnagyobb választékban

Leitner Lázár-nál

Nagyváradon, Zöldfa-utcán, a Zöldfa-kávéház ajtajával szemben eszközölhető.

Evvel szemben azt mondják, hogy Fejérvári ugyan új kibontakozási alapot keres Ischlben, de egyszemint felhatalmazásokat kér arra az esetre, ha az új alap is hatálytalanul bizonyulna. Így többek között Fejérvári az utolsó minisztertanács határozatából magával visz egy *elnapolási kéziratot* is. És hogy a kormány tagjai inkább az elnapolásban, mint az ő távozásukban biznak, kiderül egy miniszternek a nyilatkozatából, aki azt mondta, mikor figyelmeztették, hogy kér egy bizonyos intézkedést megtenni, miután a kormány szeptemberben úgy is elmegy: »Csak tessék nyugodtan intézkedni, mert én azt hiszem, hogy *mi még februárban is hivatalban leszünk.*»

Erre mutat az a körülmény is, hogy Fejérvári miniszterelnök felköltözik a várba, a miniszterelnöki palotába. A többi ügyvivők diszpozíciói is arra vallanak, hogy helyükről nem szándékoznak egyhamar távozni. Így Vörös László, aki eddig is több reformokat léptetett életbe, hosszabb időre terjedő munkálatok megvalósítását tervezi. Ugyancsak nagyobb dolgokba fogtak bele Kristóffy és Lányi miniszterek is.

Fejérvári Ischlbe utazott.

Fejérvári Géza báró miniszterelnök ma reggel Ischlbe utazott. A miniszterelnök holnap délelőtt járul a király elé kihallgatásra. Egy bécsi lap, mely azonban csak a koalícióhoz áll közel, azt írja, hogy Fejérvári a többi között több új főispáni és néhány kormánybiztosi kinevezést fog a király elé terjeszteni. Hír szerint az *első kormánybiztost Pestmegye* fogja kapni.

Az Ujság felsült.

Csunya váddal illetett Az Ujság egy ellenzéki újságíró. Ráfogta vasárnapi számában Weiss Juliánra, a Budapesti Tagblatt szerkesztőjére, hogy ő írta a Zeisig-féle nagy port felvert röpiratot. Együttal kiemelte, hogy Weiss mindig Apponyi és Bolgár Ferencz híve volt s hozzátette, hogy Weiss cikkeit az a körülmény szokta érdekessé tenni, hogy rendszeren »bizonyos vezető politikuskok vélekedésének szokott a hírnöke lenni.»

Még egy ráadásal is szolgált Az Ujság. Azt fejtegette, hogy a röpirat voltaképp *Bánffyék* ellen készült, azért dicsérte »Zeisig» állandóan Bánffyt, hogy annál jobban befeketítse odafenn.

Mindezt egész komolyan tálalja fel Az Ujság.

Persze csak egy napig tartott a szenzáció. Weiss Julián már tegnap kijelentette becsület-szavára, hogy a Zeisig-féle röpiratot nem írta, még nem is látta s hogy semmi köze sincs az illető röpirathoz. Együttal megindította a sajtóper Az Ujság ellen, amely az ellenzék közé akart csóvát vetni Apponyi és hívei megrágalmazásával; úgy látszik azonban, önmagának fűtött be vele.

Apponyi Sopronban.

Berecz Abel függetlenségi és 48-as párti képviselő, vasárnap beszámoló beszédet mondott Sopronban, ahova ez alkalomból gróf Apponyi Albert is leutazott.

Berecz Abel beszámoló beszédét általános helyesléssel fogadták. A beszámolóért Bolla Lajos mondott köszönetet és felkérte Apponyit, hogy tartsa meg beszédét. Már Apponyi Albert gróf beszédét megelőzőleg zajos nyugtalanság uralkodott a tömeg körében Tudniük a soproni rendőrkapitány arról értesült, hogy a *pozsonyi szociálisták nagyobb tömegben jönnek el a gyűlésre, hogy azt megzavarják.* E hirt a pozsonyi rendőrség révén tudták meg Sopronban és kérték, hogy a soproniak tegyék meg a szociálisták esetleges támadásával szemben

a kellő intézkedéseket. A szociálisták tényleg beburakodtak a tömegbe és már Berecz beszéde alatt igyekeztek zavarokat előidézni.

Apponyi Albert a következőket mondotta:

»Tisztelt polgártársaim! Annak a nagy alkotmányos küzdelemnek, amelyet most folytatunk, három fejezetét lehet megkülönböztetni. Az első a november 18-iki merénylet elkövetésével vette kezdetét; a második a Fejérvári-kormány kinevezéséhez fűződik és a harmadik a Kristóffy-féle szédelés az általános választói joggal. (Nagy zaj.)

Amint Apponyi Albert gróf ezt a kijelentést tette, a szociálistáknak még a tömegben maradt néhány embere iszonyuan elkezdett lármázni, füttyölni.

Végre sikerült néhány embernek megsérüléssel történő eltávolítása árán a gyűlés nyugalmát ismét helyreállítani, mire gróf Apponyi Albert folytatta beszédét.

Az első fejezet — úgy mond — amelyről szólni akarok, november 18-ikának elkövetésétől a Fejérvári-kormány kinevezéséig terjed. Ez egy rendkívül nevezetes változást jelent a többségi jogok feltogásában ellenfeleink táborában. A régi szabadelvűpárt hivatása szerint a többségi jogból állott az egész parlamentárizmus, — most azt mondják, hogy nem feltétlenül szükséges az, hogy egyetlen parlamenti többségre támaszkodjék, ez csak parlamenti konvenczió, ez csak nagyon kívánatos, de nem szükséges; törvényes és alkotmányos olyan kormány is, amely többségre nem támaszkodik. Nos hát ez a feltételezés, leleplezi azt a hallatlan czinizmust, amely a november 18-iki merénylet elkövetőiken honol alkotmányjogi kérdésekben.

Ha ő Felsőge, szeretett királyunk kételkedik abban, hogy mi a nemzetnek akaratát valóban képviseljük, hát az alkotmány módját ad a királynak arra, hogy meggyőződjék, forduljon újból a nemzethez, mi üdvözölni fogjuk azt a napot, amelyben ezt teszi.

Tisztelt barátaim! A második fejezet, amelyről szólni akarok, az alkotmányellenes Fejérvári-kormány. Erről csak igen röviden fogok szólni.

Az alkotmányosság tartalma szerintem az, hogy biztosítva legyen a nemzeti akarat szerinti kormányzás. A felelősség elve, a melyet 48-ban törvénybe iktattak, világosra ismeretes elv. Ez nemcsak azt jelenti, hogy a minisztert vád alá lehet helyezni, mert ritkán van olyan balek — most van — hogy még lehessen csipni és vádhatározatot lehessen ellene hozni. A lényeg az, hogy olyat ne tegyen a kormány, ami a nemzetnek világosan és a képviselőházban kifejezett akaratával ellenkezik.

A jelen esetben azzal védekeznek, hogy a nemzetnek a képviselőházban megnyilvánult többsége olyant kívánt, ami a fejedelmi jogoknak van fentartva, t. i. a nyelvkérdés meghatározásának jogát a hadseregben. Én tagadom, tagadtam mindig, tagadtam akkor, amikor 67-es alapon állottam, tagadtam 1889-ben elmondott beszédeimben, hogy a magyar nyelvnek kiküszöbölése a magyar államnak egyik intézményéből fejedelmi jogkörbe tartozhatik. De tegyük fel, hogy ez így van. Ez a fejedelmi jog, ha az volna *sem volna gyakorolható a nemzeti többség, a nemzeti akarat ellenére.* (Ugy van!) Ha a fejedelem kételkedik abban, hogy a parlamenti többség most a nemzeti akaratot fejezi ki, amint már beszédeimben kifejeztem, meg van az alkotmányos módja arra, hogy a nemzetet újból megkérdezze. (Igaz! Ugy van!)

De beszéljünk az *általános szavazati jogról*, a Kristóffy-féle általános szavazati jogról.

A nemzeti követelményekről azért nem mondunk le az általános titkos választói jog egyoldalú megvalósítása fejében sem, mert a választóinktól nyert megbízásunk minket kötelez arra, hogy ezek mellett helyt álljunk és azok a polgártársaink, akiket bevonnánk az alkotmány várába, miután megtagadtuk volna a választóinktól nyert megbízást, azok joggal azt mondanák nekünk, a ti ígéreteitek-

ben nem bizunk, ti csalók vagytok, megcsaljátok eddigi választóitokat, meg fogtok bennünket is csalni.

Ezért becsületesen akarjuk mi bevenni szeretett polgártársainkat az alkotmány sánczaiba. (Zajos éljenzés.)

Hát ami Kristóffy urat illeti, én bátor volnék egy jó tanácsossal előállni. Menjen el küldöttség b ró Fejérvári miniszterelnökhöz is és őt kérdezze meg, vajjon mit tart az egészről. Eddig ugyanis mindig csak Kristóffy urat emlegették, aki, ugylátszik, enfant terrible, vagy hogy jobban fejezzem ki magamat, *a beszámíthatatlanság előjogával felruházott fenegyerek.* (Hosszas éljenzés és taps.)

Csak ha Fejérvári nyilatkozni fog a dologról, akkor fog az egész komolyabb szint öltetni. Hangsúlyozom, hogy én csak a magam nézetét fejeztem ki, pedig én nem vagyok pártvezér és így sem a párt, még kevésbé pedig a koalíció nevében szóltam. Rendkívül csalatkozás fogja érni a kormányt, ha azt hiszi, hogy az általános választói jog kérdésének felvetésével a nemzeti követelményeket kijátszhatja. Ez nem fog a nemzeti követelmények eltörlésére vezetni. Gazdasági és szociálpolitikai radikálizmussal akarják letörni azt a szerintünk nemzeti radikálizmust, a melyet mi képviselünk. A gondolat, mint gyakorlati gondolat, egyenesen gyerekes. Nem fogják letörni azt, amit nemzeti radikálizmusnak neveznek. hanem felkeresni fogják az emberek erejét és abszolút többségben hozzák be a függetlenségi pártot.

De mikor egyszer megszorul a hatalom annak a koronának megvédelmezéséért is, a melyet bizonyos fokig megvédeni mi is tartozunk, mert a nemzet külbiztonságát sem akarjuk kockára tenni, ha mondom megszorul a hatalom, kénytelen lesz a mi karjainkba vetni magát és meglehet, hogy ebből a válságból a király tekintélyét, az állam tekintélyét, csak az a vörös-lehér-zöld zászló óvja meg, úgy, hogy *aki ettől a zászlótól elpártol, az nem a feketesárga lobogó alá megy, hanem vagy a vörös zászló alá, vagy a szomszéd államok lobogója alá szegődik.*

Mindezeket a nagy társadalmi, gazdasági reformokat, a nép társadalmi felszabadítását keresztesül lehet vinni rázkódások nélkül azzal a fokozottsággal, amelyet a bölcsesség megszab, és amely a mi programunkban lefektetve van. Akik elzárkóznak a nemzet mérsékelt és természetesen követelményei elől, akik mindezen veszélyeket ilyen kérdések felvetésével forradalomszerűen zudítják a nemzetre ezen ártnak egy perczig sem tudnak ellenállani. De megtanulhatják, hogy ezen túlzásokkal szemben, mint a nemzeti önállóság és a nép minden óhajával szemben sziklaszilárdan ott áll a nagy nemzeti tradíciók letéteményese, Magyarországnak önálló függetlenségi és 48-as pártja.

Hosszantartó, lelkes éljenzés követte Apponyi szavait, amelynek lecsilapultával a jelenvolt képviselők szólottak a néphez. A gyűlés a legnagyobb rendben oszlott szét.

Az ünnepontók népgyűlése.

— Saját tudósításunk. —

Sok hühó sem iért. A sippal-dobbal, nádi hegedűvel heteken keresztül reklámozott szociáldemokrata gyűlés csufos fiaskót ért tegnapelőtt. Még pedig minden külső beavatkozástól mentes intenzív fiaskót. A gyűlésnek egyébként már előkészületi stádiumában sem volt sok szerencséje. Először tudvalevőleg *augusztus 13-ára* tűzték ki. Akkor elhalasztották. Kitalálták augusztus 20-ára. Bokányit igénybe vette a fővárosi tüntető czéczó, már pedig nála nélkül, hogy is lehetett volna meg a gyűlés. O a szociáldemokrácia kedvence és diadala. Az előkészület idejében nagy sláger volt a megyebeli országgyűlési *képviselők részvétele.* Majd ez a képviselő is itt lesz, majd a másik is beszél. Nem úgy lesz itt, mint szegény helyen. Nagy, szokatlan, rendkívüli dolgok történnek. A képviselők azonban egymásután kimentették magukat.

A bihari kerület árvasága idején tizenegy képviselője van a megyének, egy a városnak. A tizenkettőből azonban, ahogy a nóta mondja, hűséges csak egy akadt. A nótanak tehát igaza volt, a képviselők részvételéről szólnak eresztett híreszteléseknek, kevésbé. Jött aztán az előkészítés harmadik strágese. Az európai hírű magántudósok távollmaradása. Jó darabig a *társadalomtudományi társasággal* kapcsolatosan az ő nevük is szerepelt csalétkül, de aztán ezt a szencziációt is vissza kellett szívni. Nem lett belőle semmi.

A hegyek most nem vajudtak ugyan, csak kacagtak, ám az egér megszületett. A gyűlés elérkezett, de szerencsére oly igénytelenül és ügyetlenül múlt el, mintha meg sem tartották volna. Ez az örvendetes fordulat legalább valamennyire élet vette az ünnepi káromkodásnak. Pedig hát senki sem állott a gyűlés útjába, senki sem tette lehetetlenné. Egyszerűen az történt, hogy *nem volt hallgatósága*. Ami ekkora dobszó mellett elég súlyos kritika.

A gyűlés különben, noha délután három órára volt kitűzve, hosszas csihelődés után nagy nehezen végre öt óraker megkezdődött. Háromtól ötig gyülekeztek és fölvonultak a Rhédey-kertből a Szent László-térre. Ennyi idő alatt, ha nem több, legalább kétezer ember gyülekezhetik és fölvonulhat bátran, vigan és bőven. Még a stilszerűség kedvéért sem mondhatjuk, hogy *előkelően*, mert ez a tömeg ugyancsak gyatra elemekből verődött egybe. A kétezerből különben is hiányzott egy jó kövér nulla. *Kétszázal aligha voltak többen*. Akinek volt szeme, láthatta. A menetben láttunk igen sok jelzőtáblát, mindenféle czifra, hol hangzatos, hol badar felirattal, láttunk aztán egy téglavörös, haragos lobogót, amely úgy füstött, mint a bakó köntöse. Ezek mellett azonban vajmi kevés fölvonulót sikerült fölföldőznünk. Azok a bizonyos tömött sorok hiányoztak.

Post tot disrimina rerum végre elhelyezkedtek. A Szent László-téren, a szent király templomához egészen közel és ott ütötték föl sátorfájukat, tribünjüket, *közvetlenül a nagy szent szobrának talpzatánál*. Az érdemes hatóság tapintatának nagyobb dicsőségére. Pláne Szent István napján az ilyesmi persze nagyon helyénvaló! Ezen az emelvényen foglaltak helyet a budapesti szociáldemokrata pártközpont lángelméi és napkeleti bölcsei, a szónokló magyarcsékei követ, valamint a helyi szabadkőműves páholy képviselői *Grósz Menyhért* doktorral élükön. Ami mindenesetre jellemző a páholyok működésére. Ok a szociáldemokrácia testvérei. Mindaketten a liberálisták dicső születtei.

A hatalmas téren hihetetlenül kevés volt az ember. Még a szokott vasárnapi létszám sem került ki belőle. Sokat mondunk, ha az összes résztvevők számát négyszázra tesszük. De ebben a kerek számban aztán mindenki benne van. Benne vannak az összes szociálisták, akik fölvonultak, aztán azok a kényelemszerető jakabonyisták is, akik inkább a téren várakoztak s ott csatlakoztak a többiekhez. Bele van számítva a meglehetősen számu vasárnap délutáni közönség is, amely a kis tömegnek csaknem felét tette ki. Katonák, őrmestertől lefelé, szobalányok, dadák, egyéb szolgáló nőcskéik, hetesek, kíváncsi asszonyok, gyermekek, ezeket mind számításba vettük. Még a kávéházakból eljött gyér számu kíváncsiakat is.

Hát ez volt az a rengeteg népgyűlés, a melyen a fővárosba küldött tudósítások szerint — *tízezer főnyi sokadalom* tolongott? Soha ilyen szegényes, ennyire általános figyelmetlenség között lefolyt gyűlést nem láttunk. A bérkocsik vigan robtak jobbról is, batról is a tér körül föl-le, az omnibuszok podagrás lassúsággal döcögtek és zörögtek a vasut felé, a hadfiak, kocsisok, legények, cselédek vihánczoltak, a kíváncsiak a téren sétáltak, a gyermekek játszottak, mindenki halálra unta magát. Ezenközben egy-egy artikulálatlan hangot dobott a szél, hol keletre, hol nyugatra s látszott, hogy a tribünön valaki nagyon haragszik és ezért igen ágál. Tény azonban, hogy a köz-

vetlen közelállókát leszámítva, alig lehetett valamit hallani a nagy zsvajban.

Goldner Adolf dr megnyitót mondott s a végén záróbeszédet. *Bokányi* Dezső ötnegyed óráig beszélt és *Goldnerrel* együtt szidta a koalíciót. Volt, aki vele abczugolt, de ellentétes hangok is hallatszottak, amelyek aztán őt abczugolták. Ebből egyszer *Kossuth* és *Apponyi* szidalmazása miatt kinos konfliktusa támadt a szónoknak a publikummal, már föl is akarta függesztetni a gyűlést. Mindezt azonban kevés ember tudta, mert ismétéljük senki sem figyelt a szónokokra. Különben aligha szitkozódhattak volna. *Bokányi* hosszú és banális szószátyárkodása után *Dési* Géza dr országgyűlési képviselő beszélt igen röviden s valamivel mégis több figyelem között.

Ngy hatást várt attól az ismeretes kijelentésétől, hogy, *ha a miúszternem terjeszti be az általános választói jogról szóló törvényjavaslatot, hát majd akkor — Ó*. Máskülönbem semmi különöset nem mondott. Csak a szociálisták beszélgették a közönség között, hogy már megbánta kétes vállalkozását, de ők sarokba szoritották s így nem szabadulhattott. Adott szavát be kellett váltani. Még *Vántus* Károly beszélt, aztán vége is lett a mulatságnak esti 7 óraker. Ekkor már alig voltak kétszázan.

Czárán estély Biharfüreden.

Biharfüred intelligens közönsége, illetve eme közönségnek turista elemei amaz elhatározásuk következtében, hogy Czárán Gyula személyéhez kötött emlékre alapot teremtsenek folyó hó 27-én egy szavalt, ének és zene számokkal egybekötött szépen sikerült estélyt rendeztek.

A hála érzete ama férfiu irányában, ki bátran mondhatom, egész páratlanul álló tevékenységével — vagyoni áldozatot sem kímélve nemcsak Biharfüred környékét, de az egész biharhegység különben hozzátérhetlen remek természeti szépségeit nyitotta meg a nagyközönségnek.

Évek hosszú során át teljes önzetlen lélekkel csüngve a bérczes világ tüneményeszerű szépségeinek a csekélyfáradsággal hozzáférhetés lehetővételével éjjel-napot egygyétéve, egészségét kockáztatva egy nagy vagyont áldozott a bihari hegység szikla világának feltáráására.

A természeti szépségek gyönyörködtető, valósággal magával ragadó hatása alatt fogamzott meg a biharfüredi turisták keblében a viszonzás érzetének ama megnyilatkozása, hogy egy Czárán emléket létesítsenek.

Igy jött létre folyó 9-én a biharfüredi gyógyteremben sikerült estély, melynek programja következő volt:

1. Biharfüred és a biharhegység közetei geológiai szempontban előadva dr Száveczky Lajos kolozsvári egyetemi tanár urtól.
2. Szavallat, Hoványi Erzsike, Hogyan torlanak . . . Bartók Lajostól.
3. Egy fogoly lengyel. Szavaltá Kágyi Lajos.
4. Szkurka Ilona urleány művészi éneke. Magyar dalok.
5. Boross Gyula ur magyar dal játéka fulván.
6. Tatár Zoltán főmérnök szellemes felolvasása Sipulusz: Tatár szósz eredete cz. humoros elbeszéléséből.

Az egyes szereplők a nekik bőségesen juttatott tapsokat igen kiérdemelték és derekasan rászolgáltak a cél érdekében kifejtett fáradozásaik illetéknépeni elismerésére.

Dr Száveczky Gyula a biharfüredi és ezzel kapcsolatos biharhegység közeteiről, bár tudományos alapon, de oly vonzó előadásban tárta elénk a közetek első-, másod- és harmadkorszakbeli átalakulásait a jelen időig, hogy az egész közönség a legmélyebb figyelemmel hallgatta minden szavát, ugyszótván a sziklakat is beszédesekké tudta tenni remek előadásában, melynek befejeztével zugó tapsvihár és éljenzéssel honorálta a szép értekezést a hallgatóság.

A második szám Hoványi Erzsike bájos szavallata volt: Hogyan torlanak . . . a közönség a kis szavallót is méltó elismerésben részesítette.

Harmadik pontot A fogoly lengyel című vers, Csengey Gusztávtól, elszavalása képezte, — a melyet Kágyi Lajos ur szónoki hévvel adott elő.

Ezután Szkurka Ilona urleány kiváló művészi keretbe illő, nagy tehetségre valló Magyar dalok ének következett melynek minden számára kitört a zugó éljenzésekkel vegyes tapsáradat.

Erre következett Boross Gyula ur fulvó játéka naturalistától elismerésre méltó igyekezettel.

Végül az előadást bezárta a Tatár Zoltán főmérnök humoros felolvasása a Tatár szósz eredetéről, a mely igazán még nagyobb hangulatot keltett Sipulusztól megszokott kacagató humorral telített elbeszélést.

Eltéktelve a kifejező és minden részben megértelmezett felolvasástól már az is derültseget keltett, hogy *Tatár* olvas fel a *tatár szószról*.

Ezutal az estély az ott összegyűlt fürdő közönség kellemes érzetével végződött. A jelen voltak legnagyobb részét nincs ugyan szerencsém ismerni, de legelső sorban Radu püspök ur ő Méltósága részvételével, Egervári miniszter osztálytanácsos a családjával, a Hoványi, Miskolczy, Nadányi, Plathy, Jancsó, Tatár, Sziádeczky, Chizer, Sartner, Pataky családokon kívül Dumbróva László plébános ur, Czajlik György, Vaday Ignác, Ruzitska József, Ertsey Gábor, Nagy Jenő, dr Nagy Imre, Jembery Béla, Hoffmann Henrik stb. Az estély sikerét nagyban emelte három urleány közreműködése a pénztárnál Miskolczy Irma és Lili, valamint Nadányi Rózsika fáradságtalanul működtek a jegyek eladása és a pénzbevétel körül, Pataky Imre pénztárnok segítségével. Az eredmény eléggé kielégítő, mert a rendes koronás belépő díjakból begyűlt 75 korona 50 fillér. Felülfizetésekből 90 kor. Összesen 150 kor. 55 fill.

Felülfizettek: Dr Radu Demeter püspök ur ő Méltósága 10, dr Szádeczky Gyula 20, Miskolczy Barna 15, Tatár Zoltán 10, Hoványi Gyula 10, dr Fodor fürdőorvos 4, Versenyi 4, Nadányi Jenő 3, dr Nagy Imre 3, Pataky Imre 2, Sembery Béla 2, dr Chizer Béla 2, Nyisztor Adorján 2, Sartner Sándor 1, Fekete József 1, Szikesi Antal 1 korona. Összesen 90 korona.

Másnap következett Hoványi Gyula jogtanár ur felhívása egy *Czárán emlékek bizottság* megalakítására, melynek elnökéül fölterjesztette Egervári Gyula urat — bizottsági tagokul beválasztattak Dr. Száveczky Gyula, Hoványi Gyula, Vaday Ignác — Czajlik György, Nadányi Jenő, Dumbróva László Pataky Imre, Jegyző Kacsvinszky József, Ezután egy bizottsági ülésen kimondatott, hogy a bizottság teljes hatalmat nyer egy emlékmű létesítésére továbbá a bizottság kiterjesztheti tagjainak létszámát esetleg szakértőket vonhat be a bizottságba, valamint fölhevást intézhet az érdeklődő közönséghez a Czárán emlékmű létesítésének hozzájárulására nézve. Végül Hoványi Gyula ur bejelenti, hogy az estélyből begyűlt összeget a nváradit takarékpénztárba gyümölcsözőleg elhelyezte. Ezzel az ülés véget ért.

Igy fejeződött be a Czárán emlékműre irányított első mozgalom. (—)

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

- Aug. 23. A szépművészeti és közlekedési szakközlettség ülése d. u. 3 óraker a városházán.
- Aug. 23. A műkedvelő fényképezők körének közgyűlése d. u. fél 6-kor a Sporttéren.
- Aug. 31. Képviselőválasztás Biharon.
- Szept. 2-3. Iparosifjak színelőadása.
- Szept. 23-25. Lövészgyelet tennisz-versenye.

Szent István napja.

Hagyományos kegyelettel ülte meg Nagy-Várad város közönsége első dicső szent királyt, a második honalapító emlékét. A középületek és igen sok magánház a nemzeti ünnep alkalmából fel volt lobogóva. A templomokat megtöltötték az ünnepélyes isteni tiszteletek alatt a hívek. A székesegyházban délelőtt 9 órakor volt az ünnepélyes istentisztelet, amelyen a hatóságok és hivatalok képviselői is jelen voltak. Az ünnepélyes szent misét Széchényi Jenő apátok nonok végezte nagy segédlettel. Az alkalmi szent beszédet Halász Gyula pappal felvilágosító mondotta. Hazafias, mély érzésű szavakban méltatta a dicső szent király honalapító emlékét és működését, amelylyel bevezette az országot a keresztény népek közé.

A fővárosban valóságos népvándorlás indult Budavarába, hogy részt vegyen a körmenetben. Ezrével voltak a közönség között a vidékiek. A közös katonaság és honvédség sorfalat képezett a körmenetnek fentartott utvonalon. Több miniszter, a polgári, egyházi és katonai méltóságok nagy számmal voltak jelen.

A szertartás reggel hét órakor könyörgésekkel kezdődött meg a királyi vártemplomban, amely után megindult a nagy körmenet, melyet a királyi várplébánia körmeneti keresztje nyitott meg. A kereszt után, saját lobogóik alatt, haladtak a katolikus ifjúsági egyesületek, a Mária kongregációk, társadalmi egyesületek és tudományos társaságok. Majd a főváros plébániáinak papsága következett, még pedig a plébániák alapítási éveinek sorrendjében. Mögöttük haladt a 32-es Mária Terézia gyalogezred zenekara és egy diszszázada: a zenekar a körmenet alatt régi magyar Szent Istvánról szóló énekeket adott elő, melyeket az ájtatos közönség az egész utvonalon énekelt. A hatóságok képviselői következtek ezután, majd négy növendék-pap a dicsőséges Szent Jobbal, melyet drága műve üvegszekrényben vittek a vállukon. Közvetlenül a Szent Jobb mellett az egyetemi tanács tagjai haladtak a jobbról balról a diszörseget a magyar királyi koronaörök alkották. A Szent Jobb mögött Kántor Károly, a királyi vártemplom apátplébánosa, a Szent Jobb óra haladt egyházi segédletével, majd Krizsán Mihály pápai kamarás, szeminárium kormányzó vitte az érseki keresztet. Kohl Medárd fölszentelt püspök előtt, aki a körmenetet Vaszary Kolos bibornok hercegprimás helyett vezette. A püspök mögött lépkedtek a miniszterek és a többi előkelőségek, akik mindannyian csillogó diszmagyart viseltek, meg a hadtestparancsnokokkal élükön a katonatisztek. A körmenetet a honvédség diszszázada rekesztette be. A körmenet a Palota-uton, Szent György-téren és utcán, a Disz-téren, az Uri-utcán és Szentháromság utcán át vonult a koronázó Mátyás-templom elé, ahova a papság és a hivatalos személyiségek tértek be csupán.

Az ünnepi szent beszédet a hercegprimás megbízásából dr. Tóth József szombathelyi püspöki titkár mondotta Szent Istvánról és az ünnep jelentőségéről s a kiváló szónok beszéde mély hatással volt a hallgatóságra.

Prédikáció után Radnay Farkas besztercebányai püspök fényes segédlettel ünnepi nagy misét tartott.

Urfölmutatása előtt megérkezett Vaszary Kolos bibornok hercegprimás diszhintáján, akit a közönség meghajolva üdvözölt. Az egyházfejedelem a sekrestyén át a szentélybe vonult

és végighallgatta a misét, melynek befejezésével ő maga vezette vissza a körmenetet a királyi vártemplomba, ahol Te Deumot mondott, amelylyel véget ért a szép egyházi ünnepség. A Szent Jobbot ezután közszemlére tették ki s egész estéig rengeteg közönség zárandokolt a szent ereklyéhez a templomba, ahol öt óra után litániával fejeződött be a nemzeti ünnep egyházi része.

Bécsben a kapuczinus templomban szintén ünnepi istentisztelet volt Szent István napja alkalmából. Rolt Nándor udvari káplán magyar nyelven szónokolt, azután Bielik Imre prelátnak papi segédlettel misét szolgáltatott. Az istentiszteleten jelen volt báró Burián közös pénzügyminiszter, Benkő altábornagy és Balázs vezérőrnagy, a magyar testőrség tisztjei, a külügyminiszterium részéről Szentgyörgyi Müller László, gróf Pálffy, gróf Szapáry, báró Ambrozy, az ő felsége személye körüli miniszterium részéről Vértessy miniszteri tanácsos több hivatalnokkal, a kabinetiróna részéről Csörgeő és báró Nagy udvari titkárok és Marszewsky fogalmazó. A mise előtt a Himnuszt és Szózatot énekeltek.

* **Személyi hírek.** Gróf Zichy Jenő v. b. t. t. orsz. képviselő, a biharmegyei függetlenségi párt diszelnöke, dr. Farkasházy Zsigmond, dr. Molnár Ákos és Hellebronth Géza képviselők, kik az ugrai függetlenségi párt zászlóavarásnak vettek részt és Nagyváradon is időztek, tegnap a reggeli gyorsvonattal utaztak vissza a fővárosba. — Bertsey György, a nagyváradra ipartestület elnöke Reichenhallból Nagyváradra hazaérkezett s átvette az ipartestület ügyeinek vezetését.

* **A jövő évi virilisek névjegyzéke.** Mint irtuk, a városi adóhivatal által összeállított legtöbb adót legtöbb adót fizetők névjegyzéke nyolcz napig közszemlére lesz kitéve a városházán. Erre vonatkozólag Nagyvárad város polgármester hivatala a következő hirdetményt adta ki: Az 1906. évre érvényes legtöbb adót fizetők névjegyzékének összeállítása illetve kiegészítése céljából az adóhivatal által adómeneként összeállított kimutatás az 1886. évi XXI. t. cz. 25 §-a értelmében folyó évi augusztus hó 22-től augusztus hó 30-ik napjáig bezárólag terjedő 8 napi közszemlére az irodaiigazgató hivatalos helyiségében kitétetik. Erről az érdekeltek oly felhívással értesítenek, hogy a névjegyzék elleni felszólalásaikat folyó évi augusztus hó 30 és 31 napjáig d. e. 9 órától 12 óráig: a városház tanácsstermében ülésező igazoló választmány előtt szóval vagy írásban megtehetik. Figyelmeztetnek továbbá azok, akik a fentebb hivatolt törvény 36. §-ában foglalt kedvezményt (egyenes államadójuk kétszeres azámítását igénybe venni kívánják, hogy a 27 § értelmében az ülések tartama alatt az igazoló választmány előtt szóval vagy írásban jelentkezzenek és jogosultságokat igazolják, mivel ellenkező esetben az adó kétszeres beszámításának kedvezményétől elesnek. Nagyvárad 1905. évi augusztus hó 19-én. Bordé Ferencz, polgármester helyettes.

* **Miniszteri leiratok a villamos vasut ügyében.** Egyre-másra érkeznek a leiratok Nagy-Várad városához a villamosvasut részletterveinek ügyében a kereskedelemügyi miniszteriumból. A vasut sineinek a Szent László hidon és a Pecze patak kert utcai hidján leendő megerősítésére vonatkozó terveket, valamint a villamos vasut motorkocsijának terveit a miniszter jóváhagyta, ellenben a vasut kocsisíneinek terveit pótlások végett vissza küldötte.

* **Az általános választói jog a városi közgyűlésen.** Az általános választói jog kérdése szeptember hónapban Nagy-Várad város törvényhatósági bizottságát is foglalkoztatja. Dr. Friedländer Samu törvényhatósági tag in-

ditványt nyújtott be Nagy-Várad város törvényhatóságához Szent István napján, amelyben az általános választás sürgős behozatalát sürgeti mert, szerinte, csak ez vezetheti a nemzetet a kibontakozáshoz. Indítványozza, hogy a törvényhatóság irjon fel az országgyűléshez az általános választói jogról szóló törvény azonnali meghozatala iránt. Előreláthatólag a közgyűlésen hosszabb vitát fog kelteni az indítvány s nem hisszük, hogy Nagy-Várad város törvényhatósága azt elfogadja.

* **Keresztmegáldás.** A nagyvárad i. sz. püspöki uradalom kegyurasága alatt álló bélfenyéri plébánia hívei a szokottnál is lelkesebben ülték meg az idei Szent István napot. E napon tüzték fel a magas kegyuraság nagylelkűségéből egész külsejében restaurált templomnak tornyára a diszesen aranyozott új keresztet, a megváltás gyözelmi lobogóját. Az összes tatarozási munkákat kiváló szakértelemmel, izléssel és ritka lelkiismeretességgel a kassai Kladek János-féle czég végezte és pedig minden állványozás nélkül; még a templom legmagasabb pontjain is csupán egy-egy szál kötelen függve dolgoztak bámulatos otthonossággal és ügyességgel.

* **Elhalasztott ülés.** Nagy-Várad város szépművészeti és közlekedési szakbizottsága ma, kedden, aug. 22-én délutánra volt összehívva, hogy a főutcai járdák megkeskenyítése és a villamos vasut oszlopainak az üzletek elé állítása ellen beadott panaszok felett tanácskozzon. A bizottság ülése azonban, közbejött akadályok miatt nem ma, hanem holnap, szerdán délután 3 órakor lesz megtartva.

* **A vízmű üzeme villamos erőre.** A vízműtelep jelenlegi gőzüzemének villamos erőre leendő átvitelét Nagyvárad város törvényhatósága elhatározta s a gépi berendezésre már az árlejtést is megtartották. Az ajánlatokra vonatkozó jelentést most terjesztette be a tanácshoz Belányi Imre, a villamos telep igazgatója. Részletesen ismerteti a különböző rendszere beadott ajánlatokat. A munkálatokra ajánlatokat tettek: a Láng gépgyár, a Böckgyár, a Ganz-gyár, a budapesti szivattyu és gépgyár (azelőtt Walsler-czég), a Schlick-gyár, a Siemens-Schuckertművek és az egyesült villamosági r. t. Tekintve az ajánlatokban fel- említett különféle rendszert, Belányi csak a Ganz czég és a Walsler-czég ajánlatát tartja alkalmasnak s első sorban a Ganz czég ajánlatát teszi magáévá s másodsorban a Walsler-czég ajánlatát tartja elfogadhatónak, jóllehet a Ganz-czég ajánlata 47650 korona, míg a Walsler-czégé 45787 korona, tehát ez utóbbi olcsóbb, azonban az üzemi költség és fenntartás a Ganz-czég által ajánlott gépeknél kevesebb. Kéri azonban a kötetendő szerződésnél szigorú feltételben megszabni, hogy felelősséget vállal a czég a szivattyu 35 másodperc-liter teljesítő képesség és 286 kilóvatt áramfogyasztás pontos betartása iránt. — Denique ismét a Ganz-czég kerül előtérbe, dacára a magasabb ajánlati összegnek. Most azonban a Walsler ajánlatával szemben, amely Nagyvárad város vízművét elismerésre méltó pontossággal és jó- sággal készítette el, míg Ganzékról ezt éppen nem lehet a villamos műnél jóllelkel elmondani.

* **A Magyar Védő Egyesület a magyar ipar pártolását,** tüzte ki célul s akciót indított, hogy a magyar kereskedők első sorban magyar gyártmányokat áruljanak s ezáltal a magyar vevő közönséget megszerezzék a magyar iparnak. Benicsky Lajos, a M. V. E. elnöke meleg

hangu kérvényt intézett Nagyvárad város törvényhatóságához, amelyben kifejezi az Egyesület hazafias célját s kéri, hogy Nagy-Várad városa lépjen be az Egyesület tagjai közé.

* **Áthelyezés.** A m. kir. igazságügyminiszter *Benes* Albert szolnoki kir. törvényszéki irodatisztet és *Gyonda* Gyula nagyvárad kir. törvényszéki írnokot saját kérelmükre kölcsönösen áthelyezte.

* **Jelentsik táblabíró nyugalomban.** Az igazságszolgáltatás egyik kiváló, régi munkása lépett a jól megérdemelt nyugalomba. *Jelentsik* István kir. ítélőtáblai bírói cím- és jelleggel felruházott nagyvárad kir. törvényszéki bírónak saját kérelmére nyugalmi helyezését hozza a hivatalos lap legújabb száma. A király ez alkalomból elrendelte, hogy Jelentsiknek sok évi hű és buzgó szolgálataiért a legfelső elismeréssel adassék tudtul.

* **A szolnoki Hungária múmalom leégett.** Szolnokon Szent István napján az országiszter hat emeletes Hungária múmalom porráégett és vele együtt az ugynevezett Ujváros — Szolnok külvárosa — három sor utcája is elpusztult. Emberáldozatot is követelt a mérhetetlen károkat okozó tűz. Már égett az épület, mikor Javiniák Béla főmolnár az ötödik emeletre ment, hogy ott tartogatott pénzt megmentse, de nem menekülhetett. Később Bárkány József és gondok András sebesült meg súlyosan. Mikor a malom melléképületeivel együtt nagyrészt elpusztult, a tűz az Ujváros Téglázának nevezett részét kezdte ki, amelynek három sor utcája, mintegy 30 ház, rövidesen le is égett. A lakosság holmiját a Tiszán veszteglő tutajokra hordta ki és ott tanyázik.

* **A szalárdi rablógyilkos agyonlőtte magát.** Napok óta üzte a csendőrség a szalárdi rablógyilkosság elkövetőjét *Ujlaky* Zsigmond bihar félegyházi takácsot, azonban a vakmerő gazember mindég ügyesen kisiklott a csendőrök elől, dacára hogy 40—50 csendőr vette üldözőbe. A honvédektől lopott Manlicher fegyvert mind addig használta, míg a töltény készlete tartott s midőn már látta, hogy nem menekülhet, beváltotta felesége előtt tett ígéretét, hogy nem kerül élve a csendőrök kezébe. Utoljára a bihartélegyházi kukoriczaföldeken bujdosott s onnan lövöldözött a csendőrökre de szerencsére egy golyója sem talált a csendőrök sortűzzel viszonzták a lövéseket s körül kerítették a gazembert, hogy kiéheztessék. Szent István napján kutatására indultak s megtalálták a *rablógyilkos holttestét*. A mellé levő revolverből halántékát lőtte át. A hullát Bihar-Félegyházára szállították, ahol felboncolták.

* **Sajtóhiba.** Vasárnapi számunk »Valósággyűlölet a halálban« című hírére értelemzavaró sajtóhiba csuszott be, amint ez egyébként a hibás szövegből is kitetszik. A hibás szöveg így jelent meg: »így a jelen alkalommal is állunk meg minden nyitott sírnál«. Helyesen s az előző mondattal összefüggésben így olvasandó: »A részvét érzetével, bensőségteljes, igazán keresztény szeretettel és szánakozással állunk meg minden nyitott sírnál. Így a jelen alkalommal is.

* **A Csesztivő intézet alapítólevele.** A Nagy-Várad városa által kezelt Csesztivő alapügyében nem régen a város új rendszert hozott be, új bizottságot küldött ki az alap és az abból fenntartott szegényház ügyeinek intézésére. A belügyminiszter most leiratot intézett a városhoz, amelyben az alapítványról új alapítólevél készítését és felterjesztését rendeli el.

* **Eljegyzés.** Boldog családi ünnepet ült tegnapelőtt városunk egyik köztisztviselőjében álló előkelő családja. *Szekély* Sándor káptalani főszámvevőnek minden igazi nemes női tulajdonsággal megáldott leányát, *Irmát* eljegyezte *Re-*

voczky Béla, a lat. szert. káptalan bagon éri erdőgondnoka. A jegyespárt számos igaz és őszinte szívből fakadt gratuláció üdvözölte.

* **A táblai elnök eskütétele.** *Sável* Kálmán a nagyvárad királyi ítélőtábla most kinevezett új elnöke tegnap délelőtt tette le az előírt hivatali esküt a tábla teljes filésében ünnepélyes aktussal. A teljes ülés a tábla dísztermében folyt le s *Urbán* Adolf ítélőtáblai bíró elnöklelte mellett vette kezdetét délelőtt 9 óra után. A tanácsülésben részt vettek *Balogh* Samu, *Boósz* Géza, *Dániel* Lajos, *Harmahty* Károly, *Lehotzky* Kálmán, *Mohár* Géza, *Pajor* Kálmán, *Pöpu* György, *Urbán* Adolf és *Zweck* Kálmán táblabírák. A jegyzőkönyvet *Eperjessy* Ferencz vezette. A kinevezési okmány fölolvastása után *Sável* Kálmán elnök letette az esküt. *Urbán* Adolf komoly, méltóságteljes beszédben üdvözölte az elnököt a ki szíves szavakkal felelt, az elnöki széket elfoglalta s az ülést miután tárgyát kimerítette, bezárta.

* **Műkedvelői előadás.** Szép számú előkelő közönség előtt jól sikerült műkedvelői előadást rendezett egy lelkes gyermek csoport. A tiszta jövedelem a Kossuth-szobor alapjává fordított. A játékok közül legkiválóbb volt *Antalfy* Margitka spanyol bolevó tánczaival, mely által tapsokat aratott a mosolygó baba. Tetszett *Lebovits* Paula egy szakácsnői szerepben. Jók voltak: *Stern* Margitka *Susák* Ilona szerepében, továbbá *Lebovits* János, *Weisz* Ernő, *Horváth* Sándor és *Baner* Albert. Az előadás sikere *Antalfy* Antal buzgó rendezőnek köszönhető.

* **Honvéddicsőség.** Hogy a magyar mennyire értékes és kiváló eleme volna a hadseregnek, ha bebocsátatnák, mutatják a mostani kinevezések. Tudvalevőleg a honvédképző intézetek növendékeinek egy része a közös csapatokhoz megy át, a kiket természetesen ott be kell osztani a rangsorba. Helyüket az eredmény határozza meg, amelyet felmutatni képesek. Az idén a közös lovassághoz 6 volt honvédnövendék lépett át; és az összes közös hadapródokat lefőzte egy honvéd, *Marik* Gyula a nagyvárad honvédbadapródiskola növendéke, a ki így az első lovas tiszthelyettes lett a monarchiában. A lovassághoz kinevezett hadnagyok közt szintén egy Ludovika-akadémiát végzett, magyar: *Szöts* Ernő az első. És most 3 a magyar igazság: a gyalogos akadémikusok élére is egy honvédakadémikus került: *Frissberger* Jenő, a Ludovika-akadémia növendéke. Három magyar, három volt honvédnövendék lett az első az idei közös tisztek és hadapródok közt; ki nem olvassa ki ebből a tanulságot?

* **Megkárosított Londinerné.** *Zekú* Jánosné az Európa szállodabeli londonernek neje panaszkolta a rendőrségen, hogy ruhája zsebéből Kádár Miklós ugyanott alkalmazott kocsis 70 korona pénzt klopota Kádárt tagadása dacára alapos gyanuokok folytán lezárták. Nyomozás folyamatban.

* **Névváltoztatás.** Steiner Izidor nagyvárad lakos vezetéknévét a belügyminiszter engedélyével »Szilas«-ra változtatta.

* **Elsikkasztott zálogcédulák.** *Dunkán* Lászlóné Páris-utca 6. szám alatti lakos panaszt emelt a rendőrségnél, hogy ezelőtt két héttel *Markovics* Czili Páris-utca sarkán lakó kereskedőnőnek átadott megőrzés végett két drb. 70 korona értékű képviselő zálogcédulát, hogy hazajövelekor majd vissza adja neki. A napokban a zálogcédulát tőle elakarta kérni, Lunkánné azonban azt megtagadta tőle, miért is panaszos a zálogház tulajdonosnál utána nézett tárgyainak s megtudta, hogy *Markovics* Czili a zálogtárgyakat kiváltotta s azokat

saját céljaira használta fel. Sikkasztás vétségéért az eljárást a rendőrség *Markovics* Czili ellen megindította.

* **Éjjeli garázdálkodók.** Az éjjeli botrányok és garázdálkodások napirenden vannak Nagy-Váradon. Részeg dubajkodó csapatok nemcsak végig ordítják az utcákat, hanem verik az ablakokat, kerítéseket, kapukat s igen sok kárt okoznak a háztulajdonosoknak. — Vasárnap éjjel Ritoók Zsigmond (volt Korona) utcán vonult végig egy csorda s három ház kapujáról letördelték a kilincseket, összerongálták a csengőket s letörték a zsalukat. Ilyen dolog még falun sem történhetnék meg büntetlenül.

* **Rendőri hír.** *Lopott bört akart eladni.* *Racsó* József rendőr a tegnapi nap folyamán előállított egy magát *Kosma* Vaszalinak nevező egyént ki a Nagypiacz-téren egy nagy borju bört akart elárúsítani. Kérdőre vonatván előadta, hogy ő a bört lelte és elakarta árúsítani. A borju bört, igazolt tulajdonosa a rendőrség bünygyi osztályánál átveheti.

* **Időjelzés.** A magyar királyi meteorológiai intézet időjelzése augusztus 22-ére: meleg, száraz.

Pannonia étterem és téli kert.

Első minőségű **Dréher-féle KORONA-SŐR**, termelőktől beszerzett **kitünő BOROK**; továbbá izletes villás-reggeli zóna szerint is kiszolgálva 20 fillérért.

Tisztelettel
KARNER GYULA vendéglős.

x Felhívjuk a t. olvasó közönség figyelmét **Mitteiler Ede** férfi-szabó mai számunkban közölt hirdetésére.

Igazságszolgáltatás.

A Kuria félévi ügyforgalma. A királyi Kuriánál a múlt év végéig hátralékba volt összesen 9470 ügy. Ez évi július 31-ig beérkezett újabb 16.801 ügy. Fél év alatt elintézték a legfelső bíróság 5671 polgári, 942 váltó, 46 árberi, 476 felülvizsgálati sommás, 6480 büntető, 351 fegyelmi és 304 országgyűlési képviselőválasztási, összesen tehát 14270 ügyet. Hátralékban van a múlt évről 3015 és az ez évi beadványokkal együtt 8986 ügy.

MULATSÁG.

A katolikus legényegylet táncmulatsága. A nagyvárad katolikus legényegylet vasárnapi táncmulatsága pompásan sikerült. A mulató közönség a kellemes Püspökfürdőben igen jól érezte magát s a tánczolók *Vásárhelyi* Béla muzsikája mellett a késő éjszakai órákban járták a tánczot szóval éjjel után különvonat indult a hazatérő mulatókkal, kik egy vígan, kedélyesen eltöltött est emlékével távoztak.

TANÜGY.

Beiratások az óvónőképezdebe.

A nagyváradai rk. püspöki kiseddóvónő képző intézetben f. é. szept. 4-én délelőtt 8-10 óráig a zenei hallást és énekhangot illetőleg felvételi vizsgálat lesz és csak ennek alapján 5. és 6-án történik a beiratás délelőtt 8—11 óráig.

Jelentkezhetnek oly nők, kik a polgári- v. felsőbb jeányiskola III. és IV. avagy a felső népiskola I. s II. osztályát legalább is jó eredménnyel végezték, jó hangjuk és zenei hallá-

suk van, életük 14. évét betöltötték, de 38 év-nél nem idősebbek.

Szükséges iratok: 1. keresztlevél, 2. két utolsó évi iskolai, 3. testi és szellemi épséget kitértető orvosi 4. újraoltási, 5. ha az utóbbi években iskolába nem járt, illetékes plébánosa által kiállított erkölcsi bizonyítvány.

Tandij évi 16 korona, mely két részletben is fizethető: t. i. szept. a beiratáskor és február 1-én. Fizetendő még 2 korona a könyvtárra.

Nagy-Várad, 1905 aug. 21-én.

A nagyvárad. kath. kisdédvónő-képezde Igazgatósága.

Beiratások a sz. Vincze intézetben.

A Nogáll-utcai szent Vincze intézet elemi és polgári leányiskolájában a beiratások szept. 1-8-ig tartanak. Tandij az elemi iskolában 5 korona, a polgári leányiskola I—II-ik osztályában 12 korona, a III—IV-ik osztályban 16 korona. — A Veni Sancte 10-én tartatik meg. Az előadások 11-én kezdődnek. Nagyvárad, 1905. aug. 20. Az igazgatóság.

TÁVIRATOK.

Az ischli tanácskozás.

Budapest, aug. 21. (Saját tud. táv.) Kies ischli üdülő helyén négy miniszterét fogadja a király. Több szem többet lát, talán együtt jobb tanácsot tudnak adni, mint külön-külön. Valahogy így vélekedik most az uralkodó. És elébe járulnak, *Fejerváry Géza* báró osztrák miniszterelnök, *Goluchovski* közös külügyminiszter és *Burián István* báró közös pénzügyminiszter, aki a tavasszal már kísérletezett a válság megoldása körül, mint homo regius. Két miniszter már volt is audiencián. Nevezetesen *Goluchovski* először, azután *Gautsch*. *Goluchovski* audienciája délelőtt 11 órától délután 12 óra 45 percig, tehát éppen egy és háromnegyed óra hosszágig tartott. *Gautsch* kihallgatása rövidebb volt és délután 1 óra 30 perczkor végződött. Mindkét miniszter részt vett az udvari ebéden.

Fejerváry még csak ma este 10 óra 27 perczkor érkezett meg Ischlbe. Az ő audienciája kedden lesz, amikor délelőtt 11 órakor fogadja a király. A magyar ügyvivő miniszterelnök déli 12 óra 50 perczkor érkezett Bécsbe, ahol a pályaudvaron *Vörös László* kereskedelmiügyi miniszter várta, akivel aztán beható tanácskozást folytatott. *Vörös* a *Call* báró osztrák kereskedelmi miniszterrel történt megállapodásokról referált. A miniszterelnök aztán folytatta útját Ischlbe.

Fölmerül már most a kérdés, minő tervei vannak Fejervárynak az ischli találkozó alkalmából. Politikai körökben elterjedt hírek szerint a király elnöklete alatt, a négy miniszter részvételével tanácskozás lesz, amelyen Fejerváry elő fogja terjeszteni a mult szerdai minisztertanács határozatából kifolyólag szerkesztett *memorandumot*. Egyik fiatal életű fővárosi újság azzal a szenzációs eleplezéssel áll elő, hogy az ischli tanácskozás egyik eredménye lesz a *magyar képviselőház további elnapolása*. Idézett forrás ezt úgy kontemplálja, hogy *Justh Gyulát*, a képviselőház elnökét majd királyi audienciára hívják, még szeptember 15-e előtt, az audiencián pedig majd kézbesítik a Ház elnökének

az elnapoló királyi kéziratot. Magyarországon is, Ausztriában feszült figyelem és várakozás fordul az idej tanácskozás felé.

Törvényhatóságok ellenállása.

Budapest, aug. 21. (Saját tud. táv.) *Torontálmegye* főispánja a vármegye rendkívüli közgyűlését 204 aláírású felszólításra szeptember 11-ére hívta össze.

Székesfehérvár törvényhatósági bizottsága rendkívüli ülést tartott, melyen *Fiáth Pál* báró főispán elnökölt. A főispán bejelentette, hogy a passzív ellenállásra vonatkozó határozatát a törvényhatóságnak fölterjesztette a miniszterhez, aki azt megsemmisítette *Sáára Gyula* dr. bizottsági tag, ügyvéd hevesen megtámadta a főispánt, amiért a törvényhatóság határozatát annak tilalma ellenére fölterjesztette s így alkalmat adott a megsemmisítésre. A törvényhatóság egyébként rosszalását fejezte ki a miniszter leirata fölött.

Letartóztatott anarchista.

Budapest, aug. 21. (Saját tud. távirata.) Berlinben letartóztatott egy anarchistát, aki állítólag *Ferencz József* király ellen tervezett volna merényletet.

Polonyi beszámolója.

Budapest, augusztus 21. (Saját tud. táv.) *Polonyi Géza* választókerületébe, *Kézdívásárhelyre* utazott, hol e hó 24-én beszámolót tart.

Nyiri mandátuma.

Budapest, aug. 21. (Saját tud. táv.) *Nyiri Sándor* lemondott ugyan mandátumáról a *Daranyi*-párt egyik oszlopos tagja azonban újabb fölterjesztést tett a Kuriához, amelyben kérelmezi, hogy a vizsgálatot most *ne szüntessék be*, hanem folytassák, amíg befejezve nem lesz, akkor aztán az érvénytelen szavazatok beszámításával *Daranyi Ignác*ot jelentette ki a bíróság megválasztott képviselőnek. Miután pedig új választás ilyen körül-

mények között nem tartható, a kombinációk ma még legalább is nagyon koraiak.

Az elpáholt szoczialisták.

Budapest, aug. 21. (Saját tud. táv.) A soproni rendőrség a letartóztatott szociáldemokrata garázdálkodókat szabadon bocsátotta. Hét ellen az eljárás tovább folyik. Többen bevallották, hogy céljuk Apponyi beszédének megakadályozása és a népgyűlés szétugrasztása volt. Szombathelyről és Pozsonyból sok — elvtársat vártak, akik azonban elmaradtak, így aztán gonosz tervük is dugába dőlt. Az atyafiak irgalmatlanul kikaptak, dulakodás közben megsérültek, amint ez a letartóztatottak külsején is meglátszik.

Béke.

Budapest, aug. 21. (Saját tudósítónktól.) Az *Echo de Paris* úgy értesül hogy a japánokban ma már csak az a remény tartja a lelket, hogy az oroszok busás kárpótlást fognak fizetni. Ha az oroszok ezt meg nem teszik, ami valószínű, akkor Japánnak vége.

Budapest, aug. 21. (Saját tud. táv.) Pétervárról Londonon át az az értesülése, hogy az orosz kabinet ma minisztertanácsot tartott, amelyen elhatározták, hogy több engedmény nem adnak.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

Budapest, aug. 21.

Buza okt. — — — — —	15.98
Rozs okt.-re — — — — —	13.00
Tengeri április 1906. — — — — —	16.70
Zab ápr. ra — — — — —	13.40
Repeze aug.-ra — — — — —	24.50

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Özv. BRÉM JÁNOS-né nevelő-és tanintézete

leányok számára
SZÉKELYHIDON, az Érmellék középpontján.

Több mint 30 év óta működik az intézet a tanítás és nevelés terén, mindenkitől elismert és méltányolt sikerrel. Tanítja nyilvánossági joggal az elemi iskolák minden tárgyát, magánjelleggel pedig a polgári iskolák tárgyait is. Ezenkívül külön kiváló oktatás a *kézimunka minden ágában, zongorában, német- és franczia-nyelvben*. A növendékek gondos felügyelet alatt állanak.

Havi 50 koronáért bentlakásra és ellátásra is vállal növendékeket az intézet igazgatónöje. Egészséges fekvésével, kedves kertjével igen ajánlható ez intézet a városi tulzsufolt iskolákkal szemben a szülők figyelmébe, kiknek szívükön fekszik leányuk szellemi és testi egészséges, természetes nevelése.

Uj vaskereskedés!

Van szerencsém Nagyvárad város és környéke n. é. közönségének nagybecsű tudomására hozni, hogy helyben

Kossuth Lajos-utca 5. sz.

(a volt rendőrségi épületben)

a »nagy ásó«-hoz
czimzett

vas- és szerszámkereskedést
nyitottam.

Ahol is mindennemű hengerelt rudvas, vaslemez, szekér, kocsifengelyek és vasalások, kovács, asztalos és bogár szerszámok, továbbá mindennemű öntvények, takaréktűzhelyek és kályhák, huzalszegek és csavarárúk, valamint a legjobb minőségű zománczozott-, öntött- és lemez edények, konyhafelszerelések, továbbá épület- és butorvasalások, mindennemű fegyverek, revolverek, föltények és gazdasági felszerelések, ugyszintén a legjobb minőségű kovács fűtő kőszén és coaks a legolcsóbb napi árban szolgálnak!

Tisztelettel:

SCHRIFFERT P.

(a Kugler Albert czég volt üzletvezetője.)

Eladó ház.

A város legegészségesebb levegővel bíró részén egy még 10 évig adómentes ház, mely áll 3 szoba, 2 konyha, pincze és hozzá való mellékhelyiségekből, szabad kézből eladó.

Bővebbet a kiadóhivatal.

1254.

Kiadó lakás.

A Nagypiacz-téren, Mandel-féle házban 4 utcai szoba s a hozzá tartozó mellékhelyiségekből álló emeleti lakás **1905. november 1-re kiadó.**

Értekezhetni a »Polgári takarékpénztárnál« Kossuth-utca 4 szám.

1262

Butorvásárlók figyelmébe!

Olcsó

BUTOR

gyári árban, kezeség mellett

háló-, ebédlő-, szalon és uriszoba berendezések, valamint egyes butor darabok a

Magyar Műbutorgyár
Részvénytársaságnál

Nagyváradon, Fő-utca elején.

Üzletvezető: **PORJESZ HERMAN.**

Teljes lakás-, kávéház- és szálloda-berendezések műipari vállalat.

Kívánatra rajzok és költségvetések.

HIRDETMÉNY.

A »Biharmegyei takarékpénztár« 1905. január hó 18-án tartott rendes közgyűlésének határoza értelmében a takarékpénztár jelenleg forgalomban levő 200 korona névértékű részvényei bevonatnak és *mai naptól kezdve*

600 kor. névértékű részvényekre

kicséréltetnek; és pedig: minden 3 régi részvény, illetőleg 2 régi részvény és 1 új részvényre vonatkozó teljesen befizetett ideiglenes elismervény, végül 6 átvételi jog gyakorlatát tanúsító igazolvány ellenében **1 drb. új 600 korona névértékű részvény adatik ki.**

Nagyvárad 1905. június hó 5-én.

Biharmegyei Takarékpénztár
igazgatósága.

A

„Nagyváradai Hitelbank“

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

házak és földbirtokokra 10—50 évi időtartamra a legolcsóbb kamatláb és a legelőnyösebb feltételek mellett

törlesztéses

jelzálogkölsönöket
nyújt,

amelyeket a legrövidebb idő alatt folyósít. Kölsönkérő részről hiteles

telekkönyvi kivonat, kataszteri birtokiv és esetleg községi hecsű-bizonyítvány mutatandó be. Drágább kamatozású kölcsönöket bélyeg és illeték-mentesen convertál.

Elfogad betétkönyvecskére és folyó számlára:

6 hóig elhelyezett összeg után **5°-os** kamatot fizet

Előnyös feltételek mellett leszámítol váltóka

Értékpapírok, ékszerek és terményekre

előleget ad. **Az igazgatóság.**

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

értesíti a n. érd. közönséget, hogy tart raktáron 3. legfeljebb 3-4 watt fogyasztással egy-egyaránt, melyek legolcsóbb áron kaphatók **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér,** homályos (matt), színes fényképző lámpák és mindenemű izzólámpa különlegessége, és ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyáránként 15 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári ivlámpák árak mellett.

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

— **villamosvilágítási** —

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ivlámpák kezelését, hozzávaló szénpalcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett.

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetések ingyen.